

METROPOOLIA

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku häälekandja

Märts 2005

Nr 23

"Mina tundsin sind kõrves, palavikutõve maal" (Hc. 13,5)

Ühel päeval otsustasid kolm askeeti valida erinevad teed:

- esimene võttis nõuks teha rahu võitlevate poolte vahel,
- teine langetas otsuse külastada haigeid,
- kolmas läks kõrbesse.

Mõne aja möödudes otsis esimene askeet, kes polnud suutnud oma eesmärki saavutada, üles teise askeedi, kelle jõuvarud olid samuti otsakorral.

Kahekesi otsustasid nad minna selle juurde, kes oli valinud hesühastliku eluviisi kõrbes. Nad olid tema edusammudest üllatunud ja külasid ta üle küsimustega. Kolmas ei vastanud esmalt midagi, siis aga võttis anuma ja täitis selle veega. "Vaadake seda vett", ütles ta neile, "vesi virvendab". Tüki aja pärast ütles ta: "Näete kui rahulik on vesi nüüd." Siis nägid nad oma nägusid veepinnal peegeldumas otsekui peeglis. Ja tema ütles neile: "Meiega on täpselt samamoodi: kui me elame inimeste seas, ei näe me oma vigu. Kuid kõrbes on asjad hoopis teisiti".

Praegusel Suure Paastu ajal ilmutab eeltoodud jutt meile väga selgelt saladust, mille kaudu jõuame Ülestõusmispühade suurde salarusse.

"Et näha oma pattu", ütleb see meile, "on vaja kõrbe kogemust ....". Nii nagu Ristija Johannes (Mk. 1,14), nagu Jeesus ise (Mk. 1,12) ei saa me kiita Jumalat, kui me ei tõmbu eemale maailmakärrast (Mk. 6,1), et leida puhkust eesmärgiga paremini näha iseennast palgest palgesse. Teisisõnu, ilma "hesychiata" ei saa me ennast tõeliselt tundma õppida. Kõrb ja "hesychia" on kaks möödapääsmatut nähtust õigeuskikiriku askeesi praktikas.

Sõna "hesychia" võib tõlkida väga mitut moodi. Ennekõike tähendab see rahu, puhkust, mis vaigistab meie häiritud meeli ja kirgi, andes meile sisemise rahu, mille läbi eemaldume mineviku muredest ja tühistest meelelahutustest.

Samuti tähendab hesychia rahulik-olemist, mis astub vastu meie halbadele mõtetele ja viljatule lobisemishimule, et oleksime vastuvõtlikud tõelisele vaimulikule kaemusele. Ning lõpuks tähendab see ka võimet saavutada selline rahu seisund, mis viib meid eemale meie enda hinge kahjulikust kärrast.

"Kui me elame inimeste seas, ei näe me oma vigu ...." Seega on vaja aeg-ajalt eemalduda, et pääseda ligi oma sisemisele maailmale; kuid eemalduda tuleb ka selleks, et astuda osadusse teiste inimestega. Kõike, mis inimeses on imelist, saab hoomata südame vaikuses ja rahu, kuid mitte nimetu rahvahulga kärras. Me astume tõelisse ühendusse omaenese (aga ka teiste inimeste) täieliku olemusega ainult juhul, kui "...loome hesychia" iseenestes". Ja eriti oluline on see siis, kui kõne all on meie isiklik suhe Jumalaga. Ainult sellel tingimusel on meil võimalik koos Issandaga kasutada õndsaküütmiste keelt, väljaspool mistahes kirgesid või hirmu. Nii saab Temast meie sõber ja pereliige, kinnitades seeläbi meie sügavaimat sisemist veendumust, et oleme tõepoolest Tema lapsed.

Seega, ärgem kartkem asuda jonnaka püsivusega teele, et otsida seda kõrbe, mille Suur Paast on meile määranud. Teisisõnu (kodus, töökohas lõõgastushetke kasutades jm) võtkem vaevaks teha endale ruumi vaikseks rahulik-olemiseks; võtkem vaevaks puhata küllaldaselt selles vaimulikus oaasis, mida paast ja palve meile tungivalt soovivad, et küllastumiseni joobuda Jumala sulnist kohaolekust.

Meie kirik nimetab Ülestõusmispühadele eelnevat Suurt Paastu "hinge kevadeks". Olgu see siis tõesti nii! Ja Ilmutusraamatu naise eeskujul valmistab Issand pärast seda neljakümnepäevast kõrbekogemust meile rõõmuga ette paiga, kus "...meid toidetakse tuhat kakssada kuuskümmend päeva". (Ilm. 12,6) Sel kombel, kui parafraseerida Pontose Evagriust, "...oleme - ehkki lahutatud kõigest, lõpuks ühendatud kõigega, ühtaegu kiretud ja ülima tunnetusega; olles esitanud kõigele eneses väljakutse, väärtustades maailma äraheitmist ja üle kõige õnnelikud, jumalikult õnnelikud."

+Stefanus

Kirikuvalitsuse read

Ülempreester **Ardalion Keskküla**

Kirikurahvale – Kristuse ihu liikmetele – rohkelt õnnistust

Jumalalt!

Kirikuvalitsus avaldab kaastunnet diakon Nikolai Kõllamägi omastele lähedase kaotuse puhul. Õnnistagu Issand igavikuteed oma sulasele Nikolaile!

Jumal õnnistagu teenistustele Kiriku uut diakonit

Johannes-Sakarias Leppikut!

Õnnitleme ka Piiskop Platoni ordeni kavalere Pille Lille, Indrek Pertelsoni, Heli Wittingut ja ülempreester

Rafael Hinrikust, Punase Risti ordeni kavalere ülempreestrid

Felix Kadarikku ja Emmanuel Kirsse ning Oikumeenilise Patriarhi tunnustuse pälvinud Tõnis Rüütli.

Viimastel kuudel on Eestimaale katsumusi osaks saanud: jaanuaris oli tugev talvetorm koos mereäärsete alade üleujutamisega, veebruar ja märts tõid kaasa külma. Maailma-uudised annavad kaastundeks ja murelikkuseks küllaga põhjust: nii loodus kui inimesed on hädas. “*Me ju teame, et kogu loodu ägab üheskoos sünnitusvaludes tänini.*” (Rm. 8,22) Mida meie, Päästja kutsutud, teha saame?

Kiriku toidupanga mõte sai teoks: kirikutes toimusid eelmise aasta lõpus korjandused selle heaks ning laekus 16 463 krooni, millest esialgu läks käiku 13 911. Noorte Liidu liikmed koostasid 101 toidukasti ja mõnigi pere või üksik Eesti Kiriku liige võis Kristuse Sünnipüha eel rõõmustada ootamatu kingituse üle. See on algus. EAÕK varahaldus peab ka edaspidi hoolt mitteriknevate toiduainete varu eest, mida abivajajatele oleks võimalik anda. See tegevussuund on üleskutse ka kõigile EAÕK kogudustele: hoolimata sellest, et omalgi on kitsas käes, tuleks oma piskust eraldada puudustkannatajate heaks, nagu Kirikus läbi aegade on tehtud. Pühade osadus!

Meie Kirikupea soov on, et kõigis kirikutes oleksid väljas korjanduskastid toidupanga annetusteks. Kogunev raha läheb järgmiste abipakkide koostamiseks ja abivajajatele saatmiseks. On ju nõnda, et me oleme rõõmsad kingitusi või abi saades – nõnda on nemadki, kelleni meie annetatu jõuab. “*Igaüks andku nü, nagu ta süda on lubanud, mitte nõrdinult või sunnilt, sest Jumal armastab rõõmsat andjat.*” (2Kor. 9:7)

Kirikuvalitsus eraldas jaanuaritormist ja veeuputusest kahju kannatanute abistamiseks toidupanga kontole 100 000 krooni. Kõige rutem jõudis osa sellest eraldusest Kihnu saarele, briketi, jahu ja suhkruna.

Metropoliit Stefanus oli abi jagamise juures ning teatas saarerahvale, et Kirik aitab kevadel kihnlasi ka seemnekartuli ja -vilja hankimisel. Kui keegi lugejatest soovib omagi osa Kiriku abiandmisesse lisada, siis hr. Margus Lepvalts (telefon 50 400 55) võtab sellised ettepanekud kindlasti hea meelega vastu.

Kirikuvalitsuse hool sel aastal – üks tähelepanu suundi – on jätkata **Kiriku majanduse** kindlustamist, et kogudustel ja Kirikul tervikuna oleks võimalik oma jumalikke ja ühiskondlikke ülesandeid paremini täita. On koostatud ja kinnitatud 2005. aasta tasakaalustatud eelarve, mille järgi Kirikuvalitsus tegutseb. Eelarve kajastab kõiki ettevõtmisi, millele raha kulub: majanduse kõrval ka õppetööd ja kirjastamist, vaimulike töötasusid ja eestlannast nunna toetamist, Eesti Õigeusu Noorte Liidu töö rahastamist ja muud. Juunikuisel Täiskogul annab Kirikuvalitsus tehtust ja tehtavast täpse ülevaate.

Olgu siinkohal aga meelde tuletatud, et Kirik koosneb kogudustest; kogudustes toimuv ja toimetatav moodustab tähenduselt kirikuelu põhilise osa. Kirikuvalitsus ja kogudused peavad tegutsema koos. Aruanne Täiskogule sisaldab analüüsi Kiriku olukorra kohta. Andmed selleks analüüsiks tulevad ka koguduste aastaaruannetest, mille esitamise tähtaeg oli 28. veebruar. Kirikuvalitsus ootab kogudustelt lisaks rahalistele aruannetele ka asjalikke tegevusaruandeid ja ettepanekuid; kui on põhjust, ka ülesehitavat arvustamist koostöö edendamiseks.

Kahe möödunud aasta jooksul oli Kirikuvalitsuse püsiteemaks **kirikute ja kogudusemajade remont** ning **kirikukeskuse väljaehitamine**. Kevadel see ajajärk Kiriku elus lõpeb. Vaevalt, et Kirik nii hoogsat remondiajajärku lähemal ajal korrata suudab. Kokku on kakskümmend kaheksa objekti, millel on tehtud suurem või väiksem remont. Kiiduväärt on kõik asjaosalised Kirikuvalitsuses ja kogudustes, kelle igapäevast hoolt oli vaja, et see riigieelarvest eraldatud raha otstarbeka rakenduse leidis. Tänu ka kõigile asutustele-töövõtjatele, kelle töötajad on ehitanud ja remontinud. Edaspidi tuleb kirikurahval jälle kitsamates oludes edasi minna. Loodetavasti hakkab aga ka riiklik pühakodade taastamise programm lähiaastatel jõulisemalt teostuma.

Kiriku varade säilimise ja otstarbeka haldamise eest kannab hoolt Kirikuvalitsuse asutatud **osaühing EAÕK Varahaldus**, mille juhatuse esimees on Margus Lepvalts.

Nii Kirikuvalitsusel, Varahaldusel kui ka kogudustel tuleb veel kirikuvarade kasutamise korda ja põhimõtteid täpsustada ning kokku leppida. Segadusi tuleb ette on põllumaadega: palju põldusid on ilma rendilepinguta

kasutusel, PRIAst toetuse taotlemisel on teele läinud nii omaniku kui kasutaja avaldused. Samuti on veel sõnastamata kogudusemajade kasutamise põhimõtted ja kord. Kirikuvalitsus on seisukohal, et nii maade kui majade puhul ei saagi ühtainsat mõõtu kasutada, sest kõikjal on tegemist eriliste asjaoludega. Kohalikke tõsiasju teavad kohalikud inimesed kõige paremini; seega on lepingute sõlmimisel kaalu ka koguduse juhatuse arvamusel.

Seoses uue töölepinguseadusega on põhjust mõelda kogudusi teenindavate vaimulike sotsiaalsetele tagatistele. Olgugi üks või teine preester või diakon igapäevast leiba väljaspool Kirikut teenimas, on Kirikupea kindel seisukoht, et ka Kirik peab oma töötajaid toetama. See aeg ei tule tõenäoliselt niipea, mil iga kogudus (või kogudused) oma preestri majanduslikus mõttes üleval peab. **Vaimulike solidaarsusfond** on asutamisel. Väljatöötamisel on Kiriku ja preestrite töösuhet korraldava **käsunduslepingu** vorm, millega vaimulikud saavad tutvuda 15. märtsi koosolekul. Samas tuleb juttu ka koguduse preestri tööjuhendist.

Kiriku **vaimulik seminar** töötab Kirikukeskuses edukalt, seal pakutav on tõeliselt huvitav ja hariv, hädavajalik igale õigeusklikule, kes soovib segaste õpetuste ajastul endas selgust luua ja osata küsijatele kohaseid vastuseid anda, õiget usku tunnistada. Maiuspalaks seminaris õppijatele saavad kindlasti 14. ja 15. märtsil toimuvad USA teoloogiaprofessori Paul Tarazi loengud “Pühakirja tähtsus õigeuskliku elus” ja “Liturgia, pastoraaltöö ja katehees”.

Kirikuvalitsuse ja koguduste päevatöö on korda läinud, kui tulemusi on võimalik järeltulijatele pärandada. **Eesti Õigeusu Noorte Liit** (EÖNL) on korraldanud arupidamisi, kuidas saaks koguduste noortetöös kaasa aidata. Praegu on Noorteliidul alles vähe liikmeid – ega neid saagi mujalt tulla, kui kogudustest. Ilmselt on vaja liidupoolset algatust kohtadel enda tutvustamiseks meeldejäävate sündmuste abil. Et noorte osalus kirikuelus on suures osas kogudustes tagasihoidlik, siis võiks eri koguduste noorte kokkusaamine, vastastikune tutvumine ja julgustamine indu juurde anda nii üldkiriklikeks kui ka kogudusesisesteks ettevõtmisteks. Kirikuvalitsus on valmis selliste sündmuste korraldamist omalt poolt toetama; ideed aga tulgu noortelt endalt. Üks võimalus meenub ka siinkirjutajal: korrastus- ja parandustalgud kirikute ja kogudusemajade juures, kus kohapeal jõudu napib või üldse pole. Äkki innustab noorte rõõmus ühistöö ka kohalikke noori pühakoja juurde tulema?

Kiriku väljaannetest. Kindlasti on juba mõnegi kirikuinimeseni jõudnud plaat meie Kiriku

laulukultuuri näidetega. USA noore muusikateadlase Jeffers Engelhardti mitmeaastane uurimistöö ning osalemine Tallinna Pühade Siimeoni ja Hanna koguduse kooris päädis hea tulemusega ka meie Kirikule: uuel CD-l on jäädvustatud paljude koguduste laulunäited ja isegi preestrite ühislaul.

Suureks Nädalaks on ilmmas oluline trükkis: kõigi Suure Nädala päevade jumalateenistuste korrad. Koos uue lauluraamatu ilmumisega (teine osa on toimetamisel) on see oluline samm kirikuelu uuenemise suunas, nimelt keelekasutuse ja teenimise ühtlustamise mõttes. Usuõpetuslike tekstide osas oleme alles “poolnäljas”, kuid edeneme ka selles suunas. Valmimas on raamat metropoliit Stefanuse sügava käsitlusega “Kõrbeisade vaimsus”, millest seminari õpilased on juba osa saanud. Sihiks on seatud ka uue palveraamatu ja jumalateenistusraamatu valmimine.

Kiriku väljaannete hulka kuulub samuti internetilehekülg. Aadressil www.orthodoxa.org asub Prantsusmaal toimetatav lehekülg, mis pälvib iga aastaga suuremat tähelepanu (eelmisel aastal suurenes külastajate arv 47%, ulatudes 63 800ni), sel aastal on eesmärgiks panna korralikult tööle ka kohapeal toimetatav lehekülg. Juunikuus toimub Tallinnas sellekohane nõupidamine, milles osaleb ka prantsuse lehekülje toimetaja.

Kavas on muuta “Metropoolia” ilmet ajaleheliikumaks.

Pühade Siimeoni ja Hanna katedraalkiriku remont hakkab lõppema. Esinduskirikusse, mis asub sadama lähedal ja on edaspidi kindlasti ka argipäeviti külastatav, sobiks väga hästi väike kirikumuseum. Kellatorni on selleks võimalik ruum välja ehitada. Muuseumi sisustamisel saavad kogudused esemete annetamisega kaasa aidata.

Lõpetuseks tsitaat Kiriku põhikirjast **“Täiskogud on korralised kord aastast /.../”**. See tuleneb juba riigi seadustest, mille kohaselt igal juriidilisel isikul – tähendab, ka kogudustel – on kohustus esitada hiljemalt 30. juuniks Maksu- ja Tolliametile raamatupidamise ja tegevuse aruanne. Aruande peab koguduse täiskogu enne esitamist kinnitama. Sama kohustus on ka Kirikuvalitsusel; Kiriku aruande kinnitab Kiriku Täiskogu. Seetõttu peabki Kiriku Täiskogu toimuma hiljemalt juunikuus ja koguduste omad enne seda. Soovin kõigile koguduste juhatustele jõudu ja visadust koguduseelu juhtimisel, sealhulgas ka koguduse täiskogu õigeaegsel korraldamisel! Ärge unustage revisjonikomisjoni tööle kutsuda!

Soovin kõigile kirikuliikmetele õnnistatud paastuaega, tarka nõudlikkust enese suhtes ja Jumala armus kasvamist!

Pühakodade restaureerimise programmi käigust 2004. aastal

Ülempreester **Andreas Pöld**

Eelmisel aastal käivitunud pühakodade restaureerimise riikliku programmi käigus said Muinsuskaitse Ameti tellimusel tehtud mitmed erineva mahuga tööd.

Suurematest töödest, mis tehtud programmi raames, konserveeriti ja restaureeriti

Kuressaare püha Nikolai kiriku seinamaalingud (neli evangelisti keskkupli seintel). Töid kogumaksumusega 61 200 krooni teostas AS "KAR-Grupp". Tehnilist seisukorda hinnati Saatse ja Velise kirikutes (tööde maksumus ca 10 000 krooni). Lisaks rahastati erinevaid teaduslikke töid, nagu restaureerimise ja konserveerimise metoodika, kirikuaedade taastamine, kirikuvaremete kaardistamine, kirikute siseviimistluse ja kirikuriistade uurimine ning võimalusel taastamine, orelite korrastamine, trükiste väljaandmine, koolitus jms.

2005. a. on plaanis mahukas töö EAÕK Tartu Uspenski kirikupõranda taastamiseks, selle maksumuseks hinnatakse ca 1,6 miljonit krooni. Projekti teeb keeruliseks see, et kogu kiriku puitosa ja põrandaalune pinnas on puidukahjuritest ja materjale hävitavatest bakteritest nakatunud. Seetõttu tuleb kirikut erilisel töödeld ja nakatunud pinnas kirikust eemaldada enne uue põranda tegemist. Tööde keerukuse ja erakordsuse tõttu venis ka projektdokumentatsiooni valmimine ja kinnitamine Muinsuskaitseametis. Tartu Uspenski kirikus hakkab töid tegema OÜ "Wunibald Ehitus".

Peab märkima, et kõige suurem osa pühakodade programmi finantsvahenditest läheb tänavu luterliku kiriku maakoguduste avariilukordade likvideerimiseks. On tõsi, et mõnes kirikus on olukord tõesti lausa eluohtlik. Siiski on programmi nõukogu nüüdseks ka praktikas teadvustanud, et Eestis asuvad ka peale luterlike

Enne restaureerimist

Pärast restaureerimist

kirikute ka õigeusu, vanausuliste, katoliku, baptistide, metodistide, vennastekoguduste jt konfessioonide pühakojad ning et ka neid on vaja taastada ja remontida. Kõlanud on arvamus, et õigeusulised hoolivad oma pühakodade eest rohkem ja sellepärast on need ka suhteliselt heas seisukorras (tuletan meelde, et praegu jätkub pühakodade programmil raha vaid kirikute avariilukordade likvideerimiseks). See ei tohiks aga tähendada seda, et käesolev programm rahastaks meie kirikuid vähem.

2005. aastal on meie kogudustel võimalik tellida kirikute tehnilise seisukorra hindamise ja restaureerimistööde projekte.

Selleks tuleb saata avaldus EAÕK Kirikuvalitsusele. Tuletan meelde, et ilma projektita ei ole võimalik ühegi muinsuskaitse all oleva objekti taastamine või arendamine.

Kirik paneb Muinsuskaitseameti palvel omakorda kokku pingerea vastavalt koguduste avaldustele ja nii saamegi hakata parandama meie pühakodade olukorda üle kogu Eesti, alustades kõige hädapärasematest töödest. Eelkõige peabki olema kohapeal aktiivne, siis saavad aidata ka Kirikuvalitsus ja Eesti riik läbi oma alaprogrammide.

Palun siis kogudusi olla aktiivsed ja teha koostööd!

Foto: Margus Kivi

Ametisse pühitseti uus vaimulik

6. veebruaril peeti Tallinna Siimeoni ja Hanna kirikus templipüha. Pidulikult liturgial pühitses metropoliit Stefanus diakoniks Jaan J. Leppiku, vaimulikunimega Johannes-Sakarias. Diakon Johannes-Sakarias on Püha Siimeoni ja Hanna koguduse liige.

Ta on abielus, peres kasvab 1 poeg.

E. U.

EV teenetemärgid pälvisid EAÕK ülempreestrid Emmanuel Kirss ja Felix Kadarik

Edith Ulm Foto: Margus Kivi

*Eesti Vabariigi president Arnold Rüütel jagas tänavuse iseseisvuspäeva puhul teenetemärke teiste seas ka mitmele kirikutegelasele. Eesti Punase Risti teenetemärgi III klassi kirikuelu edendamise eest pälvis tänavu ülempreester **Emmanuel Kirss**. Eesti Punase Risti teenetemärgi IV klassi – samuti kirikuelu edendamise eest – pälvis aga ülempreester **Felix Kadarik**. Teenetemärgid anti üle pidulikul presidendi vastuvõtul Kadrioru lossis 23. veebruaril.*

*Hiljuti 80. juubelit tähistanud ülempreester **Emmanuel Kirss** on pärit Saaremaalt, Põidevallast Tõrnimäelt ning pikkade traditsioonidega apostlik-õigeusklike suguvõsa esindaja. Vaimulikustaaži on isa*

Emmanuelil 56 aastat. Enam kui poole sajandi jooksul on ta teeninud arvukaid õigeusu kogudusi nii sünnikohas Saaremaal kui ka mandri-Eestis: Pülas, Mustjalas, Mõnnustes, Märjamaal, Lelles, Emmastes, Haapsalus, Velisel, Uduveres, Vändras, Kihnus ja Kergus. Üle 20 aasta on ülempreester Emmanuel olnud Eesti suurima liikmeskonnaga Tallinna Issanda Muutmise peakiriku koguduse eesotsas. Isa Emmanuelile on omistatud oikonomose aunimetus (1999) ning Püha Platoni kolmanda järgu orden (2003).

*Saaremaa Kuressaare Püha Nikolai koguduse esipreester **Felix Kadarik**, kellel eluaastaid 81, tähistas oma 60. tööjuubelit tänavu augustis. Tema tööpõld on hõlmanud suuremat osa Saaremaa väikestest kogudustest, kuid pool sajandit on olnud tema kodukirikuks*

just Kuressaare Püha Nikolai kogudus. Ka ülempreester Felix Kadarikku on autasustatud Platoni ordeni ning oikonomose aunimetusega (2003). Isa Felix on Kuressaare linna aukodanik ning pälvinud Saare maakonna kõrgema autasu, teeneteplaadi.

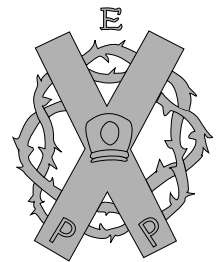

Tänavused Püha Platoni ordenid on jagatud

Edith Ulm Foto: Margus Kivi

*15. jaanuaril, püha piiskopmärter Platoni mälestuspäeval Tallinna Issanda Muutmise Peakirikus peetud piduliku liturgia järel jagas EAÕK metropoliit Stefanus Püha Platoni ordineid kiriku tänu ja austuse tähtsaks. Püha Platoni ordeni kolmanda järgu pälvisid olümpiavõitja **Indrek Pertelson**, lauljatar **Pille Lill**, Soome Õigeusu Kiriku liige **Heli Witting** ning ülempreester **Rafael Hinrikus**.*

Püha Platoni ordineid on kodumaal ning eksiilis jagatud ligikaudu sada eksemplari. Ordineid valmistab Tallinnas OÜ Roman Tavast, jätkates oma tegevusega ennesõjaaegset traditsiooni.

*Nimekas ooperisolist **Pille Lill** on Tallinna Issanda Muutmise koguduse liige ning juba aastaid sealse kirikukoori solist. 2003. aastal asutas Pille Lill omanimelise muusikute toetusfondi, eesmärgiga toetada Eesti andekaid noori muusikuid nende*

professionaalsete oskuste edasiarendamisel.

*Soome Õigeusu Kiriku Tapiola koguduse liikmele **Heli Wittingule** omistati aumärk pikaajalise töö eest Eesti kiriku üleschitamise hüvanguks.*

Võru koguduse esipreester,
ülempreester

Rafael Hinrikus pälvis
aumärgi Plaani kloostri rajamise
heaks tehtud pingutuste eest.

Samaaegselt Püha Platoni
ordenite üleandmisega
toimus Suur-Kloostri
kirikus peale liturgiat **Tõnis
Rüütli** arhondi ametisse
nimetamise tseremoonia.
Kirikliku teenistuse ametisse
määras ta Konstantinoopoli
Oikumeeniline Pühim
Patriarh Bartholomeos.
Arhondi ametisse seadis
Tõnis Rüütli EAÕK
metropoliit Stefanus.
Tõnis Rüütel on esimene

arhond EAÕK ajaloos.

Issanda Muutmise koguduse liige Tõnis Rüütel
on esindanud Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikut
läbirääkimistel riigi ja MPEAÕKga kirikute varaliste
küsimuste lahendamisel. Tõnis Rüütel kuulub Eestimaa
Rahvaliitu, ta on Tallinna Eesti Kinnisvarafirmade Liidu
tegevdirektor ning Eesti Hasartmängude Korraldajate
Liidu tegevdirektor.

23. jaanuaril Tallinna Siimeoni ja
Hanna kirikus peetud liturgia järel
olümpiavõitja ja judokale **Indrek
Pertelsonile** medalit üle andes
rõhutas metropoliit Stefanus, et
viimane on oma elu ja tegevusega
eeskujuks Eestimaa noortele ning
Apostlik-Õigeusu kiriku liikmena
annab head tunnistust õigeusu
kirikust. Ka Indrek Pertelson
on Tallinna Issanda Muutmise
koguduse liige.

Soome õigeusu kirikul uus abipiiskop

23. jaanuaril pühitseti Soome Õigeusu Kiriku
Karjala abipiiskopiks arhimandriit Arseni. Ametisse
pühitsemise viisid läbi peapiiskop Leo, metropoliit
Ambrosius ja metropoliit Panteleimon. Uus piiskop
kannab nimetust Joensuu abipiiskop ning tema
teenistuskohustuseks on abistada Soome Õigeusu
Kiriku peapiiskop Leod. Soome Õigeusu Kiriku
täiskogu valis arhimandriit Arseni abipiiskopi
ametisse 2004. aasta oktoobris.

Oma ametissepühitsemise kõnes märkis vastne
piiskop Arseni, et piiskopiameti üks tähtsamaid
kohustusi on õpetada oma vaimulikku karja
ning juhendada kiriku töötegijaid nende
ülesannetes, aga ka alal hoida kiriku pärimust
ja seda kohandada oma aja vajadustega.

*“Kirikus ette tulevad olukorrad ja probleemid ei
ole uued, vaid korduvad aja jooksul ikka ja jälle. Piiskopi
ülesanne kiriku traditsiooni jätkamisel on leida meie
pärimusest õigeid vastuseid ja neid tõlgendada meie ajale
mõistatavasse keelde. Mida paremini tunneme kiriku õpetust*

*ja apostellikku traditsiooni, seda paremini võime aidata
tänapäeva inimestel leida õigeid vastuseid usu hoidmiseks ja
lunastuse saavutamisel, mis on kristliku elu peaeesmärgiks”,*
märkis Arseni.

Soome Õigeusu Kiriku uus piiskop Arseni
on 47-aastane. Ta pühitseti munkpreestriks 1986,
arhimandriidi nimetuse pälvis 1997. aastal. Ta
on teoloogiamagister, täiendanud ennast peale
kodumaa kõrgkoolide Leningradi Vaimulikus
Akadeemias ja Ateena Ülikoolis. Praegu on tal
käsil doktoritöö Joensuu ülikoolis. Piiskop Arseni
on tuntud meisterliku ikoonimaalija ja ikoonimaali
asjatundjana. Tema loomingust on korraldatud
mitmeid näitusi, samuti on tema sulest ilmunud
mitmeid artikleid, raamat ikoonimaali ajaloost
("Ikoonikirja") ja "Õigeusu sõnaraamat".

Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikuga on piiskop Arsenil
lähedased suhted. Ta on külastanud tihti meie
kogudusi kiriklikel tähtpäevadel ning Eesti-Soome
sõprusühingu ettevõtmiste raames.

(/www.ort.fi/uutistet andmetel E. Ulm)

Välisuudised

Koostanud diakon **Johannes-Sakarias Leppik**

Tema Pühaduse Oikumeenilise patriarh Bartholomeose visiit Iirimaaale.

Maailmapanga presidendi James D. Wolfensohni kutsel tegi patriarh Bartholomeos jaanuari lõpul visiidi Iirimaaale. Visiidi eesmärk oli osaleda Maailmapanga IV rahvusvahelisel kongressil "Usk ja areng". Nimetatud konverents suunab oma tähelepanu religiooni ja arengu suhete mitmetele aspektidele, eriti rahvusvahelise vaesuse kasvu ning sotsiaalselt teravate küsimuste kerkimise taustal.

Tema Pühadus kohtus eraviisiliselt ka Iirimaa presidendi ning peaministriga. Patriarhi saatsid Tüatira ja Suurbritannia peapiiskop Gregorios ning Pergamoni metropoliit Johannes, kellega koos peeti 31. jaanuaril ka vesper Dublinis Pühima Jumalaema Sünni Kuulutamise kirikus.

("Ecumenical Patriarchate News")

Türgi ekstremistide katse katkestada püha talitus läks nurja.

6. jaanuaril, Issanda Ristimise pühal Konstantinoopolis püüdis grupp Türgi ultraparempoolse partei liikmeid loosungeid karjudes ja plakateid lehvitades nurjata Bosporuse veepühitsemise talitust. See komme on alguse saanud Bütsantsi keisririigi aegadest, kus rist heidetakse vette ning õigeusklikud püüavad seda sukeldudes leida ning välja tuua. Umbes 60 ekstremisti Türgi Rahvusliku Liikumise Parteist karjusid: "See siin on Türgi, leppige sellega või kaduge minema!" Talitusele oli kogunenud sadu Konstantinoopoli kreeklasti, kes osalesid tseremoonial Bosporuse kaldal, kus Euroopa ja Aasia kohtuvad. Türgi politsei ajas demonstrandid eemale. Viimased püüdsid veel kalapaatidega tungida alale, kus veepühitsemine aset leidis, kuid edutult.

Viimane türklaste aktsioon Oikumeenilise Patriarhaadi vastu toimus 2004 aasta oktoobris patriarhaadi keskuse ees Fanaris.

("France Press")

Aleksandria ja kogu Aafrika patriarh Theodoros II võttis vastu Melkiidi patriarhi.

7. jaanuaril tegi Aleksandria ja kogu Aafrika patriarh Theodoros II-levisiidi Melkiidipatriarh Gregorios III oma korralisel pastoraalvisiidil Egiptusse. Olles

austanud pühakujusid Püha Savva katedraalis, siirdus patriarh Gregorios patriarhaadi keskusesse, kus teda võttis vastu patriarh Theodoros. Jutuajamise käigus teavitati üksteist kahe kiriku tegevusest ja tulevikuplaanidest. Samuti puudutati kirikutevahelise dialoogi kulgu Lähis-Ida kirikute vahel. Ei jäetud käsitamata ka kahe kiriku erinevusi. Vestlus toimus omavahelise rahu ja armastuse õhkkonnas.

Gruusia Õigeusu Kirik ja Gruusia Haridus- ning Teadusministeerium sõlmisid koostöömemorandumi.

22. jaanuaril 2005 sõlmitud koostöökokkuleppe eesmärgiks on arendada koostööd hariduse vallas. Koostöömemorandumi aluseks on Gruusia riigi ja Gruusia Õigeusu Kiriku vahel toimiv põhiseaduslik lepe. Nüüd saab Gruusia Õigeusu Kirik osaleda riigikoolide arenguprotsessi kujundajana. Memorandum ei reguleeri aga kiriku osalemist kõrghariduse vallas. Põhikooli- ja gümnaasiumiastmes on kirikul aga võimalus osaleda koolis õpetamisel ning õppekavade välja töötamisel.

Ilias II, Kogu Gruusia Katolikos ja Patriarh märkis oma kõnes, et tähelepanu tuleb pöörata nii õpetamisele kui ka haridusprotsessile kui tervikule. "See on tähtis meie noortele," ütles patriarh.

Memorandumi kirjutasid alla Poti ja Khobi peapiiskop Grigol ning Gruusia haridus- ja teadusministeeriumi poolt aseminister Bella Tshipuria.

("Georgian Patriarchate News")

Soome Õigeusu Kiriku peapiiskop Leo tegi visiidi Prantsusmaale.

Kõrgestipühitsetud Karjala ja kogu Soome peapiiskop Leo sooritas oma ametliku visiidi Prantsusmaale peapiiskop Gabrieli kutsel. Peapiiskop Gabriel juhib peapiiskopkonda, millesse kuuluvad vene traditsiooni kuuluvad õigeuskogudused Prantsusmaal. Soome kiriku pea pidas mitmeid jumalateenistusi peapiiskopkonna kirikutes, ka Pariisis. 11. veebruaril tegi kõrgestipühitsetud Leo visiidi Pühima Kõikide Kaitsja Jumalaema kloostri, kus ta austas 2004 aasta jaanuaris kanoniseeritud pühaku, püha Ugini Aleksiuse säilmeid. Peapiiskop Leod saatis ajakirjanik ja Ortaid'i (Soome Õigeusu Kiriku abiorganisatsiooni) direktor Jyrki Härkönen, kellel ka Püha Sergei Instituudi diplom.

12. veebruaril toimus peapiiskop Leo kohtumine metropoliit Emmanueli (Oikumeenilise Patriarhaadi Prantsusmaa piiskopkonna piiskop ning Prantsusmaa Õigeusu Piiskoppide Assamblee president), peapiiskop Gabrieli ja piiskop Athenagorasega (Oikumeenilise

Patriarhaadi Prantsusmaa piiskopkonna piiskop ning Prantsusmaa Õigeusu Piiskoppide Assamblee president), peapiiskop Gabrieli ja piiskop Athenagorasega (Oikumeenilise Patriarhaadi Beneluximaade piiskopkonna auksiliaarpiiskop). Nende osalusel peeti Julianuse kalendri järgi jumalik liturgia kolme püha kirikuisa auks Pariisi Püha Sergiuse Teoloogiainstituudi kirikus. Sama päeva õhtul osales peapiiskop Leo esivaimulikuna Püha Kolmainu prantsuskeelses koguduses peetud koguõisel teenistusel.

(*“Orthodoxpress”*)

Pariisi Püha Sergiuse Teoloogiainstituut nimetas audoktoriks Soome Õigeusu Kiriku peapiiskop Leo.

Prantsuse Akadeemia kolledzhina tegutseva Püha Sergiuse Teoloogiainstituudi professorite kolleegium on andnud peapiiskop Leole audoktori tiitli tema tegevuse eest Vene õigeusu kultuuripärandi edasiandmisel

õhtumaise kultuuri ja mõttekultuuri maailma. Peapiiskop Leo nimetati audoktoriks tema ametliku Prantsusmaaviisi käigus.

Püha Sergiuse Instituut on Lääne-Euroopa vanim õigeusu teoloogiakõrgkool. Kooli asutasid kommunistide eest läände põgenenud vene emigrandid. Kool tegutseb tihedas koostöös nii Pariisi katoliikliku kui protestantliku ülikooliga. Instituudi õppejõududena on Püha Sergiuse Instituudis tegutsenud Sergei Bulgakov, Georgi Florovski, Tallinnast pärit Aleksander Schmemmann ja Johannes Meyendorff. Kooli tudengite seast on välja kasvanud Antiookia patriarh Ignatios ja EAÕK metropoliit Stefanus.

Ikoonimaalijate ring Tartus

Preester **Juha Hirvonen**

2003. aasta sügisel Tartus tööd alustanud ikoonimaalijate ringi esimene hooaeg kestis 2004. aasta maikuuni. Ringi töös osalesid 12 ikoonimaalijat, kes oma esimesed ikoonid maalisid õpetaja Helena Hirvoneni juhendamisel. Peale ikoonimaalimise tutvuti kursuse jooksul ikoonimaali ajaloo ja ikooniteoloogiaga.

Kursusel osalenud ikoonimaalijad said tehtud tööstsuurtinnustustningnendeettevõtmisel korraldati 22.–25.07.2004 Haapsalus ikoonimaalimislaager. Laagrist võttis osa 10 maalijat. Laagri lõpetamine peeti Haapsalu püha apostlisarnase Maria Magdaleena kiriku templipühal. Kirikupüha ristikäigul toodi välja uued äsja pühitsetud ikoonid ning tegijate rõõm vastvalminud töödest oli silmaga nähtav. Kirikupühal osalenud EAÕK metropoliit Stefanus jagas ikoonimaalijatele omapoolseid nõuandeid.

Alates 2004. aasta sügisest kogunevad Tartu ikoonimaalijad korra kuus, tavaliselt laupäeviti ühe

kursusest osavõtja kodus. Kursust on plaanis jätkata ka kevadel, kogunetakse endiselt üks kord kuus eelnevalt kokkulepitud ajal.

Huvilised saavad Tartu ikoonimaalijate ringi tegevuse kohta täpsemat teavet isa Juha Hirvonenilt, tel. **358 44 527 514**, või meiliaadressilt **juha.hirvonen@edu.hel.fi**

Paast

Neli Jeesuse tähendamissõna paastu kohta

Siis viis vaim Jeesuse kõrbesse kuradi kiusata. Ja kui ta oli nelikümmend päeva ja nelikümmend ööd paastunud, siis tuli Talle viimaks nälg kätte. Ja kiusaja tuleb Tema juurde ja ütleb Talle: “Kui sa oled Jumala Poeg, siis ütle, et need kivid saaksid leibadeks”. Jeesus aga vastab temale: “Kirjutatud on: Inimene ei ela ükspäinis leivast, vaid igast sõnast, mis väljub Jumala suust.” (Mt. 4, 1-4).

Aga kui Jeesus nägi, et rahvahulk jookseb ühte murdu kokku, sõitles Ta roojast vaimu: “Sina keeletu ja kurt vaim, mina käsin sind: mine temast välja ja ära tulegi enam tema sisse!” Ja vaim väljus karjades ja teda üha raputades ning poiss jäi otsekui koolnuks nii et paljud ütlesid, et ta on surnud. Aga Jeesus võttis poisil käest kinni, tõstis ta üles, ja too tõusis püsti. Ja kui nad olid koju tulnud, küsisid isepäinis olles ta jüngrid Temalt: “Miks siis meie ei suutnud teda välja kihutada?” Ja Jeesus ütles neile: “Seesinane tõug ei lähe välja millegi muu kui palve ja paastuga.” (Mk. 9, 25 – 29).

“Kui te aga paastute, siis ärge olge sünged nagu silmakirjatsejad, sest nemad teevad oma palge näotuks, et näida inimestele paastuvaina. Tõesti ma ütlen teile, neil on oma palk käes! Aga sina kui sa oled paastumas, siis võia oma pea ja pese oma silmi, et sa ei näiks paastuvana inimestele, vaid su Isale, kes on peidul, ja sinu Isa, kes näeb peidetutki, tasub sulle.” (Mt. 6, 16 – 18).

Variserid ja nende kirjatundjad aga ütlesid Talle: “Johannese jüngrid paastuvad sageli ja peavad palveaegu, nõndasamuti ka variseride jüngrid, Sinu omad aga söövad ja joovad!” Jeesus aga ütles neile: “Egas te saa peiupoisse panna paastuma sel ajal, kui peigmees on nende juures! Ent päevad tulevad, et peigmees võetakse neilt ära, küll nad siis paastuvad nendel päevadel!” (Lk. 5, 33-35)

Jeesuse õpetus paastu kohta

Jeesuse paastumist puudutav õpetus on väga tähtis, sest kinnitab meile, et meie pingutus paastuda kannab vilja. Sest paastki pole ohutu; ka see võib saada langemise põhjuseks ja selle asemel, et paastumise läbi Jumalale ligemale pääseda, võib see meid hoopis Temast eemale viia.

Nii Vanast kui Uuest Testamendist loeme, et juutide jaoks oli paast nii isikliku kui kollektiivse askeesi vorm. Uuest Testamendist saame teada, et nii Ristija Johannese kui ka variseride jüngrid paastusid. Enne

oma avaliku tegevuse alustamist paastus ka Jeesus nelikümmend päeva. Ja selle paastu ajal kiusas Teda saatana (Mt. 4, 1-11; Lk. 4, 1-13). Siit ka esimene õppetund, mida evangeeliumi kirjakohtadest paastu kohta meelde jätta: Jeesus õpetab meile paastumise tähtsust läbi omaenese neljakümnepäevase paastumise enne avaliku kuulutamise alustamist. Pole juhus, et Jeesuse esimene kiusatus oli seotud just toiduga, sest kiusaja üritab Jeesust proovile panna nimelt seal, kus märkab nõrka kohta; seal, kus Jeesus vabal tahtel on nõrgestanud oma inimihu.

Evangeelium ütleb, et pärast neljakümnepäevast paastumist tuli Jeesusel “nälg kätte”. Ja kiusaja soovitas Tal kustutada nälga. kasutades oma jumalikku väge muuta kivid leivaks. Jeesuse vastus, millega Ta seda kiusatust tõrjub, pärineb viiendast Moosese raamatust: *inimene ei ela ükspäinis leivast, vaid inimene elab igast sõnast, mis lähtub Jumala suust* (5 Ms. 8,3).

“Leib” ei tähenda siin ainult toitu, mida inimene vajab oma ihulikuks toiduks, vaid pigem seda, mis “toidab” meeli, kõike seda, mis on omane kehale. Laiemas tähenduses on “leib” ka kõik see, mis on loodud; iga loodud olend, aga ka kõik see, mis toidab inimese tundeid ja mõistust. Kokkuvõtlikult - kõik, mis pole Jumal ise. Nii nagu inimese ihu toitub elus püsimiseks toiduainetest, toitub inimese vaim, mis on loodud Jumala näo järgi, Jumala sõnast ehk Jumalast enesest. Et jõuda oma Jumala näo järgi ja Tema sarnaseks loodud inimloomuse kõrgeima seisuseni, vajab inimene vaimulikku toitu, milleks on Jumala Sõna.

Jeesuse vastus saatanaile paljastab kiusaja pettuse, et inimene võib toituda loodud asjadest, et ta võib leida igavest elu mujal kui Jumalas. Just samasuguse valega ahvatles kiusaja Aadamat: *“Te ei sure kummatigi mitte, vaid Jumal teab, et mil päeval te sellest sööte, lähedate teie silmad lahti ja te saate Jumala sarnaseks tundes head ja kurja.”* (1 Mo 3,5). Ning kui Adam, esimene inimene, sõi kurja ärgitusel keelatud vilja, lootes seeläbi leida igavest elu ilma Jumalata ja tõi sellega kaasa kogu inimkonna langemise, siis Kristus, uus Adam, lükkas tagasi saatana pettuse ja heastas Aadama eksimuse. Sellisel kombel tõi Ta inimkonna tagasi õigele teele, mida Jumal aegade algusest on soovinud: et inimene leiaks oma toidu Jumalas eneses, saades tõeliselt “Jumala lapseks”, kes saab osa jumalikust elust.

Jeesuse paastumise asjaolud aitavad meil samuti mõista, milline on paastumise vaimulik tähendus. Jeesuse paastumine leidis aset “kõrbes” st üksildases ja viljatus paigas, kaugel inimestest ja linnadest,

kohas, kus oli vähe taimi ja vett. Tänapäeval öeldaks, et seal oli vähe meelelahutust – seda, mis “lahutab meie meelt” Jumalast. Samasugune peab olema ka meie paastumise koht, kaugel “meelelahutusest”, võimaldades meil minna “kõrbe”, nii füüsilisse – milleks võib olla kasvõi meie tuba- kui vaimulikku – meie südame kõrbe, et valmistada meid ette kohtumiseks Jumalaga. Kõrb – see on koht, kus olen Jumalaga üksi.

Kõrb on aga ka kiusatuste paik: hetk, mis on kõige soodsam Jumalaga kohtumiseks, on samas ka hetk, mil kiusaja püüab meid väärata, sest teab, et kõrbes on meil võimalik ühineda jumaliku armuga. Kui Jeesust kiusati, sest Ta paastus, siis kuidas arvame meie võivat kiusatustest pääseda? Paastu, meelelistest lõbudest ilmaolekut, saadavad kiusatused ja mitte ainult kiusatus paastumisest loobuda, vaid ka teistsugused kiusatused – ei maksa unustada, et Jeesusele sai lisaks leiva kiusatusele osaks veel kaks teistsugust kiusatust.

Aga kui paastuga kaasnevad sellised ohud, siis kuidas saame ennast ette valmistada vältimatuks võitluseks? Jeesus annab sellele vastuse Markuse evangeeliumi tekstis (Mk. 9, 25-29): “*Seesinane tõug ei lähe välja millegi muu kui palve ja paastuga.*” Jeesus õpetab meile, et peame ühendama paastu palvega, kui tahame välja ajada “roojaseid vaimu”, kes üritavad ennast meis sisse seada. Paastumine toob meile kasu ainult siis, kui paastuajal palvetame enam kui tavaliselt – otsides toitu Jumalas, liitudes Temaga palve kaudu. Askeetlikku pingutust, enesevalitsemist, oma “kirgede” valitsemist nagu ütlevad kõrbeisad, peab saatma palve; need kaks on vaimulikust edenemiseks hädavajalikud.

Teine Matteuse evangeeliumi tekst (Mt. 6, 16–18), mis on osa mäe jutlusest, hoiatab paastumisega kaasnevate kiusatuste eest. Paast ei ole eesmärk iseeneses ja kuni tänapäevani paastutakse ka kõikvõimalikel põhjustel, millel pole midagi pistmist vaimulikkusega. Paastust enesest võib saada langemise põhjus. Jeesus rõhutab eriti ohtu tühja au taga ajada, vihjates neile, kes kannavad hoolt, et inimesed nende paastumist märkaksid. Meie paast peab olema suunatud Jumalale ja mitte inimestele, isegi mitte meie usukaaslastele. See, kes paastub, seab ennast Jumala ette, tema paast on ohvriand Jumalale ja mitte inimestele.

Luuka evangeeliumi kirjakohas (Lk. 5, 33-35), üritavad variserid Jeesust segadusse ajada, tehes Talle etteheiteid, et tema jüngrid ei paastu, kuid Ristija Johannese ja variseride omad teevad seda

sageli. Otsesest vastust andmata küsib Jeesus, kas on sobiv, et peiupoisid paastuvad kui peigmees on alles nende juures, st läheneva pulmapeo puhul. Ainus sobiv vastus on “ei”: sel ajal on paastumine kohatu, kuid Jeesus lisab, et nad paastuvad siis kui peigmees ei ole enam nendega. Peigmees on Jeesus ise ja nükkaua kui Ta on oma jüngritega koos, toidab ja täidab neid Tema kohalolek; Ta täidab neid külluseni oma sõnade eluleivaga. Aga kui peigmees neilt ära võetakse, siis neil päevil nad paastuvad. Paastumisel on mõtet ainult selle jaoks, kes teab, milline on tõeline toit ja püüdleb selle poole kogu oma olemisega ning kes ilmaolemises kannatab selle puudumisest, mis teda toidaks.

Seega on hetki, mil paastuda ja hetki, mil mitte paastuda – siis kui peigmees on meiega. Liturgiline aasta on Jeesuse, Jumalaema ja pühakute elu meenutus ja õigeusu kirik on mõningad päevad ja nädalad määranud paastumiseks, sest ootame peigmehe saabumist ja mõned perioodid, mil paastumist ei nõuta, sest “Peigmees on meie juures”. Viimane kehtib eriti suurtel kirikupühadel, samuti igal pühapäeval, Kristuse ülestõusmise päeval. Isegi Suure Paastu ajal ei kehti täielik paastumine kõigi päevade kohta, laupäeviti ja pühapäeviti on paast vähem range.

Kõige olulisem, mida peaksime mees pidama, on ehk vajadus siduda paastu palvega, et suudaksime pingutada nii nagu vaja, kuid mis veelgi tähtsam, palve kui Jumalale ligemale pääsemisega. Paast pakub meile võimaluse saavutada palve läbi suurema osaduse Jumalaga, sest: “Palve on meelega vestlus Jumalaga” (Pontose Evagrius).

(Väljaandest “*Lumière du Thabor*”, nr. 16/2004, lk. 2-3 tõlkinud Tiina Hellamaa-Niitvägi.)

Suur Paast

Ülestõusmispühad – olles ühtaegu nii Issanda kannatamine kui ülestõusmine – on õigeusu kirikuaasta kulminatsioon. Kirik valmistab meid selleks valurikkaks ja valgusküllaseks ajaks pikalt ette. Kannatusajale ja ülestõusmisele eelneb pikk paastuaeg, mida nimetatakse ka Suureks Paastuks, et eristada seda neitsi Maarja paastust, mis eelneb Jumalaema uinumise pühale augustis, Apostlite Paastust juunikuus, mis eelneb pühade apostlite Peetruse ja Pauluse pühale ning Jõulupaastust. Suur Paast on eriliste palvete ja paastumise aeg. Kui jätta kõrvale suur nädal ehk kannatusnädal, mis eelneb vahetult Ülestõusmispühade pühapäevale ja arvestada ainult paastuaja nädalaid, mis eelnevad suurele nädalale ja valmistavad seda ette, saame kokku kümme nädalat, alustades pühapäevast, mida nimetatakse variseri ja tõlneri pühapäevaks ja lõpetades Laatsaruse laupäevaga enne palmipuudepüha.

Suur Paast on patukahetsuse ja meeleparanduse aeg. Esimestel varakristlikel sajanditel lepitati “patukahetsejad” ehk avalikult meelt parandavad patustajad pidulikult usklike kogudusega. Avalik patukahetsus ei ole valdavalt enam õigeuskirikus kasutusel. Aga patukahetsuse mõte jääb. Kas pole me kõik – kes rohkem, kes vähem - patused ja patukahetsejad? Ja kas pole mitte see Ülestõusmispühade eelne aeg iseäranis sobiv patukahetsuseks ja headeks tegudeks? Nii saab Suurest Paastust meie jaoks võimalus läbi katsuda oma südametunnistus ja leppida ära Issandaga.

Suur Paast on vaimuliku kasvamise ja valgustumise aeg. Varase kiriku praktikas olid katekumeenid ehk usuõppijad, kes valmistusid ristimiseks, sel ajal erilise hoolitsuse objektiks. Neid õpetati veelgi suurema innukusega ning nad ristiti Ülestõusmispühade öösel. Usuõppijaks olemine, ehk siis nende täiskasvanute olukord, kes ristimiseks valmistusid, on praeguses õigeusu kirikus pigem ebatavaline. Ometigi oleme me igal liturgial kutsutud palvetama usuõppijate eest. Ja need palved pole kaotanud oma tähendust. On ju misjonimaade õigeuskirikutes - Aafrikas, Indias, Jaapanis, Ida-Euroopa riikides ja mujalgi - jätkuvalt usuõppijaid, kes valmistuvad ristimiseks. Suure Paastu ajal palvetame me nende ning ka teiste kristlike misjonikirikute usuõppijate eest; aga ka nende miljonite inimeste eest, kes kuuluvad teistesse religioonidesse: judaismi, islamisse, hinduismi, budismi jpt. Nemadki on omal kombel usuõppijad. Jääme meiegi alatiseks usuõppijateks. Iial ei lakka lihaksaanud Jumala Sõna ja Püha Vaim meid õpetamast. Iial ei lakka ta koputamast meie südame uksele. Suur Paast on aeg, mis on iseäranis kohane selleks, et kuulata ja tähele panna Jumala häält.

Suur Paast – nii nagu kuulutab seda Ennepühitsetud Andide liturgia – meenutab Iisraeli rahva neljakümneaastast kõrberännakut, mil valitud rahvas, olles vabanenud Egiptuse vangipõlvest ja tulnud läbi Punase mere, sammus usus kauge Tootatud Maa poole ning sai Jumalalt ihulikuks toiduks mannat ja vaimulikuks toiduks kümme käsku; tõstis mõnikord mässu ja langes pattu, kuid jõudis ometi sihile. Suur Paast räägib meilegi vabanemisest, palverännakust, minekust viljatus kõrbes, taevamannast, kohtumisest Jumalaga Siinai mäel ja mujal; langemisest ja lepitusest.

Me näeme, et Suur Paast on väga rikkalik ja sügav kogum erinevatest elementidest, mille ülesandeks on meid puhastada ja valgustada. Suure Paastu ajal juhatab kirik meid - võiks öelda kättpidi - aurikka Ülestõusmispühani. Mida rohkem on meie paastuaeg olnud tõsine ettevalmistus, seda rohkem saame osa ülestõusmise salasusest ja võime maitsta selle vilju.

Enne, kui astume Suure Paastu aega, vaadelgem lähemalt mõningaid Suurele Paastule kõige iseloomulikumaid aspekte.

Esimene neist on kahtlemata paastumine. Toidupaastu küsimust ei saa jätta tähelepanuta ega sellesse kerglaselt suhtuda. Kirikuisad ja kiriku kollektiivne teadvus on suurepäraselt aru saanud mõnede toiduainete mittetarvitamise vaimulikust tähtsusest, mis on ühtaegu nii meeleparanduslik kui puhastav. Ometi oleks ränk viga arvata, et selle piirangu järgimine ongi Suure Paastu kogu sisu. Ihulise paastuga peab kaasnema teistsugune paast. Esimestel sajanditel nägi kirik Suure Paastu ajaks ette ka abielulist karskust; keelas pidustustel käimise ja vaatamängudes osalemise. Need nõuded on nüüdseks nõrgenenud ja pole tänapäeva usklikele enam niisama rangelt kohustuslikud kui kirikuisade päevil. Ometi on kirikul jätkuvalt üks hinnaline vaimne juhatus: et me Suure Paastu ajal rangemalt kontrolliksime oma mõtteid, sõnu, tegusid ning et me koondaksime oma tähelepanu Lunastajale ja sellele, mida Ta meilt ootab. Armuand on samuti üks Suure Paastu järgimise vorme, mida kirikuisad kõige rohkem on soovitanud. Jumalale meelepärane paast on tervik, milles ei eraldata sisemist välisest, kuid milles esimene on kõige tähtsam.

Teine Suurele Paastule iseloomulik aspekt seisneb mõningates erilistes talitustes.

Esiteks on selleks suur pärastõhtuteenistus. Me teame, et pärastõhtuteenistus (ladina keeles *completorium* – “see, mis lõpetab”; kreeka keeles *apodeipnon*, “see, mis tuleb pärast õhtusööki”) on päeva jumalateenistustest viimane. Tavaline ehk väike pärastõhtuteenistus on lühike jumalateenistus. Kuid Suure Paastu esmaspäeviti, teisipäeviti, kolmapäeviti ja neljapäeviti asendab seda

suur pärastõhtuteenistus, võrdlemisi pikad psalmide ja troparite lugemised, mille vahel torkab silma mahukas patukahetsuspalve Piiblist – Juuda kuninga Manase palve. Ka ei ole liturgia, mida pühitsetakse suure paastuaja pühapäeval, mitte tavapärane Johannes Kuldsuu liturgia, vaid liturgia, mis omistatakse pühale Basiliosele, Uus-Keisarea piiskopile, kes elas VI sajandil. See liturgia on pikem kui püha Johannes Kuldsuu oma ja kohati sellest võrdlemisi erinev.

Suure Paastu kolmapäeviti ja reedeti pühitsetakse liturgiat, mida nimetatakse Ennepühitsetud Andide liturgiaks. Viimase puhul ei ole tegemist liturgiaga selle sõna kõige otsesemas tähenduses: see on armulauateenistus, mille jooksul preester ja kogudus võtavad vastu euharistiat, mis on pühitsetud viimasel püha Basiliose või püha Johannes Kuldsuu liturgial ja mis on Ennepühitsetud Andide liturgia jaoks kõrvale pandud.

Ennepühitsetud Andide liturgiat peetakse koos õhtuteenistusega, enamasti õhtul. See sisaldab mõningaid erilisi psalme ja piiblilugemisi ning mõningaid palveid, mis on laenatud püha Johannes Kuldsuu liturgiast. Viimast peetakse iga laupäeva hommikul.

Suure Paastu reedeti loetakse või lauldakse ka ülistuslaulu, mida nimetatakse “akafistikks”. Tegu on pika kiidulauluga pühimale neitsile Jumalaemale. Akafist koosneb kahekümne neljast salmist, mis on pandud

tähestikuliselt järjekorda ja jagatud nelja ossa. Neid osi loetakse üksteise järel – üks osa igal reedel – neljal esimesel Suure Paastu reedel. Paastu viiendal reedel loetakse ette kogu akafist.

Kreeta püha Andrease “suur kaanon” loetakse osade kaupa Suure Paastu esimesel nädalal ja tervikuna viienda nädala kolmapäeval. Tegemist on väga mahuka teosega, mis koosneb 250 psalmist, mis on jagatud üheksasse oodide seeriasse.

Mingil juhul ei saa jätta rääkimata imelisest palvest, mida omistatakse pühale Efraimile. Püha Efraimi palve tuleb hinge sügavusest, see on lühike, mõõdukas, südamlilik. Seda palvet, mida saadavad maani kummardused, loetakse esimest korda Suurele Paastule eelneva pühapäeva õhtul (õhtuteenistus kuulub juba esmaspäeva – esimese Suure Paastu päeva koosseisu). Palvet korratakse peaaegu kõigi paastuteenistuste ajal, eriti aga Ennepühitsetud Andide liturgial. Püha Efraimi palve on tuntud kõigile õigeusklikele.

Kristlane, kes seda püsivalt kordab, kes sellest Suure Paastu ajal toitu ammutab, õpib kõige lihtsamal ja paremal viisil. Kes aga piirdub ka ainult sõnade “mu elu Issand ja Valitseja” kordamisega ja nende üle mõtisklemisega, saab sügavalt osa sidemetest, mis Jumalal on hinge ja hingel Jumalaga.

In memoriam diakon Nikolai Kõllamägi

Lahkunud on EAÕK kauaaegne teenija, diakon Nikolai Kõllamägi.

10. juunil 1936. aastal sündinud isa Nikolai oli terve oma elu seotud Saatse Püha Paraskeva kogudusega. Juba väikese poisikesena käis ta kirikukooris laulmas ning aitas muudes kiriklikes tegevustes. Jäänud varakult isata, pakkus kirik talle lohutust. Selle lapsemeelse siiruse oma suhetes kirikuga säilitas isa Nikolai elu lõpuni.

1980. aastatel oli Nikolai Saatses kirikuanema abiks ning 1990. aastatel oli ta kiriku juures juba ise kirikuanemana tegev. EAÕK metropoliit Stefanus pühitses Nikolai diakoniks 09.12.2000.

Ka diakoniametis jäi ta oma armastatud kodukirikut teenima, vaimuliku teenimise aega aga jätkus vaid neljaks aastaks. Diakon Nikolai lahkus igavikku 17. veebruaril.

Isa Nikolai matuseteenistusel 22. veebruaril osales kaheksa EAÕK vaimulikku. Lahkunu süngitati mulda kodukiriku

kalmistule oma vanemate kõrvale.

Teda jäävad leinama abikaasa Anna ning kaks last, Lembit ja Liivi.

Tabavalt iseloomustas metropoliit Stefanus diakon Nikolaid oma järelhüüdes:

„Isa Nikolai oli otsekui kujutis meie eesti õigeusu rahvast, inimene täis tõsist ja sügavat usku koos armuanniga esitada seda usku lihtsalt ja rahvapäraselt. Me teame hästi kõike head, mida ta tegi Saatse rahva ja koguduse teenimisel. Samal ajal teame ka tema nõrkusi, ent kunagi ei seganud need ega muutnud tema sisemist suundumust ja lootust Jumala peale. Ta oli tõesti näide rahvalikust usuinimesest ja me jääme alati tänulikkusega meenutama kõiki neid aastaid, mil ta kirikut teenis. Nüüd teenib ta juba taevases kirikus, Jumala palge ees, koos teiste diakonitega – inglitega, kes on samuti teenijad vaimud.“

Igavene mälestus!

METROPOOLIA

Toimetus: EAÕK metropoolia kantselei Wismari 32, 10136 Tallinn tel 660 0780 metropoolia@eaok.ee

Vastutav toimetaja: Edith Ulm tel 51 30 327

Küljendus ja tehniline toimetamine: Indrek Sarapuu indrek.sarapuu@eaok.ee

«Я знал тебя в пустыне, в земле лихорадки»

Однажды три аскета решили выбрать различные пути:

первый решил установить мир между сражающимися сторонами,
второй принял решение посетить больных,
третий отправился в пустыню.

По прошествии некоторого времени первый, который не сумел достичь своей цели, отыскал второго, чьи силы тоже были на исходе. Вдвоем они решили пойти к тому, который выбрал исихию в пустыне. Они были удивлены его успехами и засыпали его вопросами. Третий поначалу не отвечал ничего, а затем взял сосуд и наполнил его водой. «Посмотрите на эту воду», сказал он им: «Вода волнуется». Через некоторое время он сказал им: «Видите, как спокойна теперь вода». И тогда они увидели как их лица отражаются на поверхности воды, словно в зеркале. И он сказал им: «С нами происходит то же самое: когда мы живем среди людей, мы не замечаем своих ошибок, но в пустыне все иначе».

Во время Великого Поста только что рассказанная притча очень четко являет нам тайну, посредством которой мы постигаем великую тайну Воскресения.

«Чтобы увидеть свои грехи», говорит она нам: «необходимо пройти через пустыню...». Как Иоанн-Креститель (Марк 1,14) и как сам Иисус (Марк 1,12), мы не можем восхвалять Всевышнего, если мы не отстранимся (Марк 6,1), чтобы обрести покой и увидеть себя лицо в лицо. Иными словами – без исихии – мы не можем в действительности познать себя. Пустыня и исихия – два неизбежных вещи в практике православного аскетизма.

Слово «исихия» можно толковать по-разному. В первую очередь, это означает покой, отдохновение, которое успокаивает наши возбужденные чувства и страсти, давая нам внутренний покой, посредством которого мы отдаляемся от тревог прошлого и пустых развлечений. Также исихия означает успокоение, которое противодействует нашим дурным мыслям и бесплодному желанию говорить попусту, чтобы мы были восприимчивы к действительному духовному созерцанию. И,

наконец, это также означает способность достичь такого состояния покоя, которое уводит нас от вредоносного шума нашей собственной души.

«Когда мы живем среди людей, мы не замечаем своих ошибок...» Следовательно, необходимо время от времени отстраняться, чтобы приблизиться к своему внутреннему миру, но отстраняться следует также и для того, чтобы вступить в единство с другими. Тем, что есть чудесного в человеке, можно проникнуться в тишине и покое сердца, а не в шуме людских масс. Мы по-настоящему соединяемся со своим истинным естеством, как, кстати, и с истинным естеством других только в случае, когда мы «совершаем исихию в самом себе». И особенно важно это в случае, когда речь идет о наших личных отношениях с Богом. Только при этом условии мы имеем возможность использовать вместе с Господом язык святых речей, без всех страстей и страхов. И благодаря этому Он становится нашим другом и членом нашей семьи, подобным образом подтверждая наше глубочайшее внутреннее убеждение, что мы в действительности являемся Его детьми.

Поэтому, не будем бояться вступать с упорной настойчивостью на путь поиска той пустыни, которую Великий Пост установил для нас. Иными словами, (в собственном доме, на рабочем месте, используя момент отдыха...) давайте постараемся создать для себя место тихого успокоения; давайте постараемся достаточно отдохнуть в этом духовном оазисе, который настойчиво рекомендуют нам пост и молитва, чтобы до полного насыщения испить сладостного присутствия Всевышнего. Наша церковь называет Великий Пост, предшествующий Пасхе, «весной души». Да будет это действительно так! И по примеру женщины из Книги Явления, после этого сорокадневного испытания в пустыне Господь с радостью готовит нам место, где «нас будут кормить тысяча двести шестьдесят дней» (Явление 12,6). Таким образом, если перефразировать Понтикуса Эвагроса: «хотя мы отделены от всего, в конце концов, мы соединены со всем; одновременно ликуем и обладаем высшим пониманием; бросив вызов всему в себе, оценивая отречение от мира, и счастливы всему, божественно счастливы».

+ Стефан,
Митрополит Таллиннский и всея Эстонии

УЧЕНИЕ ИИСУСА О ПОСТЕ

Учение Иисуса, касающееся поста, очень важно, поскольку оно подтверждает нам, что наши старания поститься приносят плоды. Поскольку и сам пост небезопасен; он также может стать причиной падения и вместо того, чтобы приблизиться к Всевышнему посредством поста, это может наоборот увести нас от Него.

Как в Ветхом, так и Новом Завете мы можем прочесть, что для евреев пост являлся формой как личного, так и коллективного аскетизма. В Новом Завете мы узнаем, что апостолы Иоанна-Крестителя и фарисеев постились, и перед началом своей публичной деятельности Иисус также постился сорок дней. И во время этого поста Его искушал Сатана (Матфей 4, 1-11; Лука 4, 1-13). Отсюда и первый урок о посте, который следует запомнить из Евангелия: Иисус учит нас пониманию значения поста на примере собственного сорокадневного поста перед началом своего общественного служения. Не случайно, что первое искушение Христа связано именно с пищей, поскольку искушитель пытается проверить Иисуса именно там, где замечает слабое место, там, где Иисус по собственной воле ослабил свою человеческую плоть; евангелие говорит, что после сорокадневного поста Иисуса «одолеет голод». И искушитель посоветовал Ему утолить голод, используя свои божественные силы и превратив камни в хлеба. Ответ Иисуса, которым он отражает данное искушение, происходит из пятой книги Моисея: Не хлебом единым жив человек, но каждым словом, исходящим из уст Божьих (5 Моисей 8, 3).

«Хлеб» в данном контексте не означает исключительно пищу, которая требуется человеку для телесного пропитания, но скорее то, что «питает» чувства, все то, что свойственно телу. В более широком значении «хлеб» также является всем тем, что создано, каждое созданное существо, все то, что питает чувства и разум человека. Говоря кратко, все то, чем не является сам Всевышний. Как человеческая плоть питается для поддержания жизни физическими продуктами, питается человеческий дух, который создан по образу и подобию Бога, словом Божьим, т.е. самим Всевышним. Чтобы достичь наивысшего состояния человеческого естества, созданного по образу Всевышнего и Его подобию, человеку требуется духовная пища, которой является Слово Божье.

Ответ Иисуса Сатане изобличает обман искушителя, что человек может питаться созданными вещами, что он может обрести вечную жизнь в ином месте, кроме Бога. Именно такой ложью искушитель завлекал Адама: «Умереть не умрете, но знает Бог, что в день, в который поедите от него, откроются глаза ваши, и вы будете подобны Богу, знающие добро и зло» (1 Моисей 3, 5). И когда Адам, первый человек, попробовал запретный плод по научению Зла, надеясь таким образом обрести вечную жизнь без Всевышнего и

этим привел к грехопадению всего человечества, то Христос, новый Адам, отторг обман Сатаны и искупил ошибку Адама, обратив человечества обратно на путь истинный, путь, который Всевышний желал с начала времен; чтобы человек нашел свою пищу в самом Всевышнем, становясь действительно «сыном Божьим», который участвует в божественной жизни. Обстоятельства поста Иисуса также помогают нам понять, каково духовное значение поста. Пост Христа происходил в «пустыне», это значит, в уединенном и бесплодном месте, вдали от людей и городов, в месте, где мало растений и воды. Сегодня сказали бы, что там было мало развлечений – того, что «отвлекает нас» о Всевышнем. Таким же должно быть место нашего поста, вдали от «развлечений», позволяя нам отправиться в «пустыню», как в физическую – которой может являться хотя бы наша комната – так и духовную – в пустыню нашего сердца, чтобы подготовить нас к встрече с Всевышним: пустыней является то место, где я нахожусь наедине с Богом.

Однако, пустыня также является местом искушений: момент, который является наиболее подходящим для встречи с Всевышним, это одновременно и момент, когда искушитель пытается сбить нас с правильного пути, поскольку он знает, что в пустыне мы имеем возможность воссоединиться с божественной любовью. Если Иисус подвергался искушению, потому что он постился, то как мы можем предполагать, что избежим искушения? Пост, отторжение чувственных развлечений, сопровождают искушения, и не только искушение отказаться от поста, но и прочие искушения – не следует забывать, что вдобавок к искушению хлебами Иисус подвергся еще двум другим искушениям.

Но если посту сопутствуют подобные опасности, как мы можем подготовить себя к неизбежной борьбе? Иисус дает ответ на это в тексте Евангелия от Марка (Марк 9, 25-29): «Эта порода не выходит иначе, как при помощи молитвы». Иисус учит нас, что мы должны соединить пост с молитвой, если мы хотим изгнать «грязных духов», которые пытаются обосноваться в нас. Пост приносит нам пользу только в случае, если наш пост дополнен молитвой, если во время поста мы молимся больше обычного – ища пищи в Боге, вступая в союз с Ним в молитве. Аскетические усилия, самоконтроль, управление своими «страстями», как говорят отшельники, должна сопровождать молитва; эти два компонента жизненно необходимы для духовного продвижения.

Второй текст Евангелия от Матфея (Матфей 6, 16-18), который является частью нагорной проповеди, предупреждает о сопутствующих посту искушениях. Пост не является самоцелью, и до сегодняшнего дня постятся по всевозможным причинам, которые не имеют никакого отношения к духовности. Сам пост может стать причиной падения. Иисус особенно подчеркивает опасность преследования пустой славы, указывая на тех, кто заботятся о том, чтобы люди заметили их пост. Мы должны поститься для Бога, а не для людей, даже не для наших братьев по вере. Тот,

кто постится, помещает себя перед Всевышним, его пост является жертвоприношением Всевышнему, а не людям.

В Евангелии от Луки (Лука 5, 33-35) фарисеи пытаются запутать Иисуса, упрекая его в том, что его апостолы не постятся, хотя апостолы Иоанна Крестителя и фарисеев делают это часто. Не давая прямого ответа, Иисус спрашивает, правильно ли это, если шаферы постятся, когда жених с ними, по случаю приближающейся свадьбы. Единственным правильным ответом является «нет», в это время пост неуместен, но, как добавляет Иисус, они будут поститься, когда жениха больше не будет с ними. Жених – это сам Иисус, и пока он со своими апостолами, их питает и наполняет его присутствие; Он наполняет их досыта жизненным хлебом своих слов. Но когда жениха заберут от них, то в эти дни они будут поститься. Пост имеет смысл только для того, кто знает, какова истинная пища, и стремится к ней всем своим естеством, и кто при ее недостатке страдает от отсутствия того, что бы могло питать его. Таким образом, имеются моменты, когда необходимо поститься, и моменты, когда поститься не надо, -

когда жених с нами. Литургический год является поминовением жития Христа, Богородицы и святых, и православная церковь установила некоторые дни и недели для поста, поскольку мы ждем прибытия жениха, и некоторые периоды, когда пост не требуется, поскольку «Жених среди нас», особенно по великим церковным праздникам, а также каждое воскресенье, в день Воскресения Христа. Даже во время Великого Поста не действует полный пост по всем дням, в субботу и воскресенье пост менее строгий.

Самое главное, что мы должны запомнить, наверное, необходимость связать пост с молитвой, с молитвой, чтобы мы могли бы приложить необходимые усилия, но что еще важнее, молитва как путь сближения с Всевышним – пост предоставляет нам возможность достичь посредством молитвы большего единения с Богом: «Молитва – разговор души с Всевышним» (Понтикос Эвагрос).

(Переведено из издания «Lumière de Thabor», No 16/2004, стр. 2-3, Tiina Hellamaa-Niitvägi).

✠ВЕЛИКИЙ ПОСТ✠

Праздник Воскресения – одновременно страдание и воскресение Господне – является кульминацией церковного года. Но Церковь начинает задолго готовить нас к этому болезненному и светлому времени. Времени страданий и Воскресения предшествует время Великого Поста. Это время поста, которое также именуется Великим Постом (чтобы отличить его от поста Девы Марии, который предшествует празднику Успения Богородицы в августе, и поста апостолов, который предшествует празднику Пресвятых апостолов Петра и Павла, а также от рождественского поста), является периодом особенных молитв и поста. Если оставить в стороне Великую неделю, или Страстную неделю, которая предшествует непосредственно воскресенью праздника Воскресения Господня, и учитывать только недели строгого поста – недели, которые предшествуют и подготавливают к нему, мы получим итого десять недель, начиная с воскресенья, которое называется Седмницей по недели о мытаре и фарисее, и заканчивая Лазаревой субботой до Входа Господня в Иерусалим.

Великий Пост является временем искупления грехов и покаяния. В первые раннехристианские века «искупающих грехи», или публично покаявшихся грешников, торжественно примиряли с верующими общинами. Публичное искупление грехов, в общем, более не применяется в православной церкви. Но смысл искупления грехов остается. Разве не все мы – кто в большей, кто в меньшей степени – являемся грешниками и искупаем грехи? И разве это время, предшествующее празднику Воскресения, не является по-своему подходящим для искупления грехов и добрых дел? Таким образом, Великий Пост

становиться для нас возможностью прощупать свою совесть и примириться с Господом.

Великий Пост является временем духовного роста и просвещения. В практике ранней церкви во время Великого Поста «категумены», или обучающиеся вере, которые готовились к крещению, являлись объектом особой заботы. Их обучали с еще большим старанием. Их крестили в ночь праздника Воскресения. Статус обучающегося вере, или положение тех взрослых, которые готовились к крещению, в теперешней православной вере скорее необычен. Несмотря на это, во время каждой литургии нас призывают молиться за обучающихся вере. В миссионерских странах все еще имеются обучающиеся вере, которые готовятся к крещению. В Африке, Индии, Японии, странах Восточной Европы и в других местах имеются обучающиеся вере в православной церкви. Во время Великого Поста мы молимся за них. Мы также молимся за обучающихся вере в других христианских миссионерских церквях. И за те миллионы людей, которые относятся к другим религиям – иудаизму, исламу, индуизму, буддизму и многим другим. И они в своем роде являются обучающимися вере. И мы сами навсегда останемся обучающимися вере. Обратившееся с плотью Слово Божье никогда не прекратит обучать нас. Никогда не прекратит обучать нас Святой Дух. Никогда не прекратит стучать в дверь нашего сердца. Великий Пост является временем, которое по-своему подходит, чтобы услышать и заметить глас Господен.

Великий Пост – как провозглашает литургия предварительно освященных даров – напоминает сорокалетние скитания по пустыне Народа Израилева, эти сорок лет, когда богоизбранный народ, освободившись от рабства в Египте и перейдя Красное море, шел в святой вере в направлении далекой Земли Обетованной и получал от Всевышнего

в качестве плотской пищи манну небесную и в качестве духовной пищи – Десять Заповедей, иногда бунтовал и впадал в грех, и все-таки достиг своей цели. Великий Пост говорит и нам об освобождении, паломничестве, путешествии через бесплодную пустыню, о манне небесной, о встрече с Всевышним на горе Синай и в других местах, о падении и примирении.

Мы видим, что Великий Пост является очень богатым и глубоким собранием различных элементов, задачей которого является очистить и просветить нас. Во время Великого Поста Церковь, можно сказать, ведет нас за руку к блестящему празднику Воскресения. Чем более наше время поста являлось серьезным временем подготовки, тем более мы становимся частью таинства праздника Воскресения и можем вкусить его плоды.

Перед тем как вступить в Великий Пост, давайте рассмотрим поближе некоторые аспекты, наиболее характерные для Великого Поста.

Первый из них – несомненно, ограничение в пище. Вопрос ограничения в питании нельзя оставить без внимания или отнестись к нему легкомысленно. Отцы Церкви и коллективное сознание церкви отлично поняли духовное значение неупотребления некоторых пищевых продуктов, что одновременно является покаянием и очищением. Однако, было бы грубой ошибкой полагать, что соблюдение данного ограничения и является всем содержанием Великого Поста. Плотскому посту должен сопутствовать и другой пост. В первые века церковь предусматривала на время Великого Поста также трезвость в браке; запрещала посещение празднований и участие в зрелищах. Эти требования на сегодняшний день ослабли и не более являются для верующих столь строго обязательными, как в дни Отцов Церкви. Однако, Церковь все еще имеет одно ценное духовное руководство. То, чтобы во время Великого Поста мы более строго контролировали свои мысли, слова, деяния, и чтобы мы сконцентрировали свое внимание на личности Искупителя и на том, что он ждет от нас. Милосердие является одной из форм соблюдения Великого Поста, которую Отцы Церкви советовали более всего. Угодный Всевышнему пост является целостностью, в котором внутреннее не отделяется от внешнего, но в котором первый компонент наиболее значим.

Второй аспект, характерный для Великого Поста, состоит в некоторых особых ритуалах, о которых я хотел бы упомянуть здесь более подробно. Одним из них является «Великая Вечерня». Все мы знаем, что вечерня (на латыни *completorium* – «то, что делает завершенным», по-гречески *apodeirnon* – «то, что следует за вечерней трапезой») является последней из дневных богослужений. Обычные вечерни, или «малые вечерни» являются короткими службами. Но во время Великого Поста по понедельникам, вторникам, средам и четвергам их замещают «Великие вечерни», сравнительно длинные чтения псалмов и тропарей, между которыми бросается в глаза

объемная молитва покаяния из Библии – молитва царя Иудейского Манаса.

Также литургия, которая освящается в воскресенье Великого Поста, не является обычной литургией Иоанна Златоуста, а литургией, приписывается Пресвятому Василию, епископу Новой Кейсарии, который жил в шестом столетии. Эта литургия более длительная, чем литургия Иоанна Златоуста, и ее текст местами сравнительно отличается.

По средам и пятницам Великого Поста освящается литургия, которая называется литургией предварительно освященных даров – это означает, что святые дары уже освящены. В случае литургии предварительно освященных даров мы не имеем дело с литургией в самом прямом значении этого слова, поскольку не происходит святого изменения. Это служба причастия, во время которой священник и конгрегация принимают евхаристию, которая освящена во время последней литургии Пресвятого Василия или Пресвятого Иоанна Златоуста и которая отложена для литургии предварительно освященных даров. Литургия предварительно освященных даров проводится вместе с вечерней службой. Поэтому, в принципе ее необходимо освящать вечером. Она содержит некоторые особые псалмы и чтение из Библии, а также некоторые молитвы, заимствованные из литургии Пресвятого Иоанна Златоуста. Последняя освящается утром каждой субботы.

По пятницам Великого Поста также читается или поется хвалебная песнь, которая называется «акафист». Речь идет о длительной песни Пресвятой Деве и Богородице. Акафист состоит из двадцати четырех строф, которые составлены в алфавитном порядке и разделены на четыре части. Данные части читаются одна за другой – одна часть каждую пятницу – в четыре первых пятницы Великого Поста. В пятую пятницу читается весь акафист.

«Великий канон» критского святого Андреаса читается целиком в среду пятой недели Великого Поста. Речь идет об очень объемном произведении, которое состоит из двухсот пятидесяти псалмов и разделено на девять серий од.

И ни в коем случае нельзя не упомянуть о чудесной молитве, которая приписывается святому Ефрему. Молитва святого Ефрема идет от глубины души – краткая, умеренная, сердечная. Данную молитву, которую сопровождают коленопреклонения, первый раз читают в вечер воскресенья, предшествующего Великому Посту (вечерняя молитва уже входит в состав понедельника – первого дня Великого Поста). Она повторяется во время большинства богослужений во время Великого Поста, в особенности именно во время литургии предварительно освященных даров. Молитва святого Ефрема известна всем православным. Христианин, который постоянно повторяет ее, который черпает от нее пищу во время Великого Поста, учится самым простым и лучшим способом. Тот, кто ограничивается даже только повторением слов «Господь, учитель моей жизни» и размышлением над ними, глубоко участвует в связи, которую имеет Всевышний с душой, душа – со своим Богом.

